

आय पी सी (IPC) १८६० मधील महत्वाची कलमे

व्याख्या

- कलम १४ सरकारचा नोकर .
कलम २१ लोकसेवक
कलम २२ जंगम माल
कलम २३ अन्यायाची प्राप्ती
कलम २४ लबाडीने
कलम २५ कपटाने
कलम २६ मानण्यास आधार
कलम २७ बायको
कलम २८ नकली पदार्थ
कलम २९ दस्तऐवज
कलम ३० किंमतीचा दस्तऐवज
कलम ३४ सामाईक इरादा
कलम ३९ आपखुशीने
कलम ४० अपराध
कलम ४४ नुकसान
कलम ५२ सद्भावनेने
कलम ५२अ आश्रय देणे

अपवाद

- कलम ७६ कायद्यामुळे बांधील असलेल्या व्यक्तीने कामाच्या भ्रांतीत केलेली चुक अपराध नाही
कलम ८२ सात वर्ष वयाखालील बालकाने केलेले कृत्य
कलम ८३ वेड्या मनुष्याने केलेले कृत्य
कलम ९४ धमकीने कोणाकडून करवलेले कृत्य
कलम ९५ शुल्लक नुकसान होणारे कृत्य
कलम ९६ खासगी नात्याने बचावासाठी केलेले कृत्य
कलम ९७ शरीराचा व मालमत्तेचा खासगी नात्याने बचावासाठी केलेले कृत्य
कलम १०० खासगी नात्याने बचावासाठी केलेले कृत्यात जीव घेण्याचा हक्क केव्हा
कलम १०१ मरणाखेरीज दुसरे नुकसान करण्याचा हक्क केव्हा
कलम १०२ खासगी नात्याने शरीराच्या बचावाचा हक्क कोठून कोठेपर्यंत
कलम १०३ खासगी नात्याने मालाचा बचाव करतांना जीव घेण्याचा हक्क केव्हा

सहाय्य

- कलम १०७ एखाद्या गोष्टीसाठी सहाय्य
कलम १०८ सहाय्य करणारा
कलम ११४ अपराधास सहाय्य करणाराही अपराधी

अन्यायाचे संगनमत

- कलम १२०ब अन्यायाच्या संगनमतासाठी शिक्षा

सरकारविरुद्ध अपराध

- कलम १२१ सरकारशी युद्ध चालवणे व त्याला सहाय्य
कलम १२२ सरकारशी युद्ध चालवणेसाठी शस्त्र जमवणे
कलम १२४अ राजद्रोह
कलम १३० राजद्रोहाला सोडवणे, आश्रय देणे

लोकांच्या स्वस्थपणाविरुद्ध अपराध

- कलम १४१ बेकायदेशीर जमाव
कलम १४२ बेकायदेशीर जमावाचा घटक असणे
कलम १४३ बेकायदेशीर जमावाला शिक्षा
कलम १४४ घातक शस्त्र घेऊन बेकायदेशीर जमावात मिळणे

कलम १४५ बेकायदेशीर जमावाला पांगवण्याचा आदेश झाल्याचे माहीत असूनही त्यात सामील होणे
कलम १४७ गर्दी केल्याबद्दल शिक्षा
कलम १४८ घातक शस्त्रासह गर्दी करणे
कलम १४९ सर्वांची सामायिक जबाबदारी
कलम १५१ पाच किंवा अधिक व्यक्तींना पांगवण्याचा आदेश मिळाल्यानंतरही जाणीवपूर्वक थांबून राहणे
कलम १५३अ धर्म,वंश,भाषा यांआधारे वैर वाढवणे
कलम १५३ब राष्ट्रीय एकात्मतेला बाधा आणणारे मत व्यक्त करणे
कलम १५९ मारामारी

सरकारी नोकरांनी केलेले अपराध

कलम १६१ सरकारी नोकराने त्याच्या कामाचा बेकायदेशीर मोबदला घेणे
कलम १६६ सरकारी नोकराने कोणाला नुकसान करण्यासाठी कायद्याचा हुकुम मोडणे
कलम १६७ सरकारी नोकराने नुकसान करण्यासाठी एखादा दस्तऐवज अशुद्ध तयार करणे
कलम १६८ सरकारी नोकराने गैरकायद्याने व्यापार करणे
कलम १६९ सरकारी नोकराने गैरकायद्याने माल विकत घेणे
कलम १७० सरकारी नोकर नसतांना स्वतःला सरकारी नोकर म्हणवणे
कलम १७१ कपटाने सरकारी नोकरासारखा पहेराव करणे

निवडणूक संबंधी अपराध

कलम १७१ब मतासाठी लाच देणे
कलम १७१क निवडणूकीच्या वेळेस गैरवाजवी दबाब
कलम १७१ग निवडणूकीच्या संबंधाने खोटी हकीकत सांगणे
कलम १७१ह निवडणूकीच्या संबंधाने लेखी अधिकार नसतांना निवडणूक प्रचारासाठी पैसा देणे
कलम १७१आय निवडणूकीचा हिशोब ठेवण्यास चुकणे

सरकारी नोकरांच्या अधिकारांचा अपमान

कलम १७२ समन्सची बजावणी होऊ नये म्हणून लपून बसणे
कलम १७३ समन्स/हुकुम बजावणीस प्रतिबंध करणे
कलम १७४ सरकारी नोकराने हजर होण्याचा हुकुम केला असता गैरहजर राहणे
कलम १७५ सरकारी नोकराकडे हजर करण्यास भाग असणारे दस्तऐवज हजर न करणे
कलम १७६ सरकारी नोकराला खबर देणे भाग असतांना ती न देणे
कलम १७७ सरकारी नोकराला खबर देणे भाग असतांना खोटी खबर देणे
कलम १७८ सरकारी नोकराने कायद्यान्वये शपथ घे म्हटले असतांना ती न घेणे
कलम १७९ सरकारी नोकराने कायद्यान्वये प्रश्नाला उत्तर दे म्हटले असतांना उत्तर न देणे
कलम १८० इकरारावर सही देण्यास नाकबूल होणे
कलम १८१ सरकारी नोकरासमोर खोटी शपथ घेणे
कलम १८२ दुसऱ्याचे नुकसान करण्याच्या इराद्याने सरकारी नोकरास खोटी खबर देणे
कलम १८३ सरकारी नोकराला माल घेण्याचा कायदेशीर अधिकार असतांना त्यास हरकत करणे
कलम १८४ सरकारी नोकराला माल विकण्याचा कायदेशीर अधिकार असतांना त्यास हरकत करणे
कलम १८६ सरकारी नोकराला सरकारी काम करतांना हरकत करणे
कलम १८७ सरकारी नोकराला मदत देणे कायद्याने भाग असून ती न देणे
कलम १८८ सरकारी नोकराने जारी केलेला हुकुम न मानणे
कलम १८९ सरकारी नोकरास नुकसान करण्याची धमकी देणे

खोटी साक्ष व न्यायाविरूद्ध अपराध

कलम १९१ खोटी साक्ष देणे
कलम १९२ खोटा पुरावा बनवणे
कलम १९६ पुरावा खोटा आहे हे माहित असून त्याचा उपयोग करणे
कलम १९७ खोटा दाखला देणे अगर त्यावर सही करणे
कलम १९८ दाखला खोटा आहे हे माहित असून त्याचा उपयोग करणे
कलम २०१ अपराध्याचा बचाव करण्यासाठी अपराधाचा पुरावा नाहीसा करणे

कलम २०२ अपराधाची खबर देणे कायद्याने भाग असतांना ती न देणे
कलम २०४ पुराव्याचा दस्तऐवज जाहीर होऊ नये म्हणून नाहीसा करणे
कलम २०८ जी रक्कम देणे नाही त्याचा हुकुमनामा कपटाने होऊ देणे
कलम २०९ न्यायालयात लबाडीने खोटा दावा करणे
कलम २१० जी रक्कम येणे नाही त्याचा हुकुमनामा कपटाने करून घेणे
कलम २११ नुकसानीच्या इराद्याने अपराधाचा खोटा चार्ज लावणे
कलम २२३ सरकारी नोकराने हयगयीने कोणाला कैदेतून पळून जाऊ देणे
कलम २२८ सरकारी नोकरापुढे न्यायाचे काम चालू असतांना त्याची बुद्धिपूर्वक बेअदबी करणे

नाणे व स्टॅप संबंधी अपराध

कलम २४२ नकली नाणे जाणिवपूर्वक बाळगणे
कलम २५४ नकली नाणे जाणिवपूर्वक दुसऱ्याला देणे
कलम २५५ सरकारी स्टॅप प्रमाणे नकली स्टॅप तयार करणे
कलम २५८ सरकारी स्टॅप प्रमाणे केलेल्या नकली स्टॅपची विक्री करणे
कलम २५९ सरकारी स्टॅप प्रमाणे नकली स्टॅप जवळ बाळगणे
कलम २६० स्टॅप नकली आहे हे माहित असून तो खरा म्हणून वापरणे
कलम २६२ वापरले सरकारी स्टॅप जाणुनबुजून पुन्हा वापरणे

वजन-मापासंबंधी अपराध

कलम २६४ खोट्या वजन-माप साधनांचा जाणिवपूर्वक वापर करणे
कलम २६६ खोटी वजन-माप साधने जवळ बाळगणे
कलम २६७ खोटी वजन-माप साधने तयार करणे अगर विकणे

सार्वजनिक आरोग्य, सुरक्षितता, सदाचरणाविरुद्धचे अपराध

कलम २६८ सार्वजनिक नुकसान, धोका, उपद्रव होणारे कृत्य करणे
कलम २६९ सार्वजनिक आरोग्यास धोका उत्न्न करणारा रोग पसरेल असे कृत्य करणे
कलम २७२ विकावयाच्या पेयात, खाद्यात भेसळ करणे
कलम २७३ अपायकारक पेय, खाद्याची विक्री करणे
कलम २७४ औषधात भेसळ करणे
कलम २७५ भेसळयुक्त औषधांची विक्री करणे
कलम २७७ सार्वजनिक झऱ्याचे/हौदाचे पाणी गढूळ करणे
कलम २७८ हवा प्रकृतीस अपायकारक होईल अशी करणे
कलम २७९ सार्वजनिक रस्त्यावर बेदरकारपणे वाहन चालवणे
कलम २८४ एखादा विषारी पदार्थ घेऊन मनुष्याच्या जीवास धोका होईल अशी कृती करणे
कलम २८५ एखादा ज्वलनशील पदार्थ घेऊन मनुष्याच्या जीवास धोका होईल अशी कृती करणे
कलम २८६ एखादा स्फोटक पदार्थ घेऊन मनुष्याच्या जीवास धोका होईल अशी कृती करणे
कलम २८८ इमारत पाडतांना/दुरूस्त करतांना पुरेशी काळजी न घेणे
कलम २९२ अश्लील पुस्तकांची विक्री करणे
कलम २९४ सार्वजनिक जागेत विभत्स कृत्य करणे/गाणी म्हणणे
कलम २९५ एखाद्या धर्माचा अपमान करण्याच्या उद्देशाने उपासना स्थानांचे नुकसान करणे
कलम २९५अ एखाद्या धर्माचा किंवा धार्मिक श्रद्धेचा अपमान होईल असे कृत्य करणे
कलम २९८ धार्मिक भावना दुखवण्याच्या उद्देशाने जाणिवपूर्वक अपशब्द उच्चारणे

मानवी शरीराच्या व जीवाविरुद्ध अपराध

कलम २९९ सदोष मनुष्यवध-एखाद्यास मरण यावे या इराद्याने कृत्य करणे
कलम ३०० खून
कलम ३०१ ज्याचा खून करण्याचा इरादा होता त्याहून निराळ्या व्यक्तीचा खून करणे
कलम ३०२ खून केल्याबद्दल शिक्षा
कलम ३०४ सदोष मनुष्यवधाबद्दल शिक्षा
कलम ३०४अ हयगयीने मृत्यूस कारण होणे
कलम ३०४ब हुंडा बळी

कलम ३०६ आत्महत्यास सहाय्य करणे

कलम ३०७ खुनाचा प्रयत्न करणे

कलम ३०८ सदोष मनुष्यवधाचा प्रयत्न करणे

कलम ३१२ गर्भस्त्राव/गर्भपात होईल असे कृत्य करणे

कलम ३१५ मूल जिवंत जन्मूनये अथवा जन्मल्यानंतर मरावे असे कृत्य करणे

दुखापतीविषयी अपराध

कलम ३१९ किरकोळ दुखापत करणे

कलम ३२० मोठी दुखापत करणे

कलम ३२४ घातक शस्त्राने जाणीवपूर्वक दुखापत करणे

कलम ३२६अ अॅसीडचा वापर करून जाणीवपूर्वक जबर दुखापत करणे

कलम ३२६ब जाणीवपूर्वक अॅसीड फेकणे अथवा फेकण्याचा प्रयत्न करणे

कलम ३२८ अपराध करण्याच्या उद्देशाने विष वगैरे सहाय्याने दुखापत करणे

कलम ३३० जबरीने कबुली जबाब घेण्यासाठी जाणीवपूर्वक दुखापत करणे

कलम ३३२ सरकारी नोकरास दहशत दाखवून कर्तव्यापासून रोखण्यासाठी दुखापत करणे

कलम ३३५ क्रोध चढण्यास कारण झाले म्हणून मोठी दुखापत करणे

कलम ३३६ इतरांचे जीवित किंवा व्यक्तीगत सुरक्षितता धोक्यात आणणारी कृती करणे

अन्यायाचा प्रतिबंध

कलम ३३९ अन्यायाने प्रतिबंध करणे

कलम ३४० अन्यायाने कैदेत ठेवणे

अन्यायाची बळजबरी

कलम ३४९ बळजबरी करणे

कलम ३५१ अंगावर चालून जाणे/हल्ला करणे

कलम ३५३ सरकारी नोकरास त्याने त्याचे कर्तव्य करू नये म्हणून अंगावर चालून जाणे/हल्ला करणे

कलम ३५४ स्त्रीचा विनयभंग करण्याच्या उद्देशाने तिच्यावर बळजबरी करणे

कलम ३५४अ लैंगिक छळाबद्दल शिक्षा

कलम ३५४ब स्त्रीला विवस्त्र करण्याच्या उद्देशाने तिच्यावर बळजबरी करणे

कलम ३५४क चोरून अश्लिल चित्रण करणे

कलम ३५४ड चोरून पाठलाग करणे

कलम ३६२ मनुष्याचे अपहरण करणे

कलम ३६३अ अल्पवयीन मुलास भिक्षा मागावयास लावण्याच्या हेतूने अपंग करणे

कलम ३६४ खुन करण्यासाठी मनुष्याचे अपहरण करणे

कलम ३६६ स्त्रीला ज्याच्याबरोबर लग्न करायचे नाही त्याच्याबरोबर लग्नासाठी पळवून नेणे

कलम ३६६अ अल्पवयीन मुलीचे शरीरसंबंधासाठी मन वळवणे

कलम ३७० गुलाम म्हणून व्यक्तीला विकत घेणे

कलम ३७४ वेठबिगार वनवणे

कलम ३७१ गुलामांचा व्यापार करणे

कलम ३७५ जबरी संभोग करणे

कलम ३७६ जबरी संभोगाबद्दल शिक्षा

कलम ३७६अ विभक्त राहत असतांना पुरुषाने पत्नीच्या संमतीशिवाय तिच्याशी संभोग करणे

कलम ३७६ब सरकारी नोकराने पदाचा गौरवावर करून त्याच्या कब्ज्यात असणाऱ्या स्त्रीबरोबर संभोग करणे

कलम ३७७ अनैसर्गिक संभोग

मालाच्या विरुद्धचे अपराध

कलम ३७८ चोरी

कलम ३७९ चोरीबद्दल शिक्षा

कलम ३८० राहते घर वगैरे ठिकाणी चोरी

कलम ३८३ जुलुमाने घेणे

कलम ३९० जबरीची चोरी

कलम ३९१ दरोडा

कलम ३९३ जबरीची चोरी करण्याचा प्रयत्न करणे

कलम ३९४ जबरीची चोरी करतांना दुखापत करणे

कलम ३९६ दरोडा घालतांना खुन करणे

कलम ३९८ मारक शस्त्रांसह चोरी/दरोड्याचा प्रयत्न करणे

कलम ३९९ दरोडा घालण्याची तयारी करणे

अन्यायाने विश्वासघात करणे

कलम ४०५ विश्वासाने सोपवलेल्या मालाबाबत लबाडीने विश्वासघात करणे

कलम ४०९ सरकारी नोकराने लबाडीने विश्वासघात करणे

चोरीचा माल घेण्याविषयी अपराध

कलम ४१० चोरीचा माल

कलम ४११ लबाडीने चोरीचा माल घेणे

कलम ४१४ चोरीचा माल लपविण्यास मदत करणे

ठकबाजीचे अपराध

कलम ४१५ ठकबाजी करणे

कलम ४१६ वेष घेऊन ठकबाजी करणे

कलम ४१७ ठकबाजीबद्दल शिक्षा

कलम ४२० ठकबाजी करून माल घेण्याविषयी लबाडीने भाग पाडणे

कपटाचा दस्तऐवज

कलम ४२५ कोणाचेही अन्यायाचे नुकसान करण्याच्या हेतूने माल नाहीसा करणे

कलम ४२६ अपक्रियेबाबत शिक्षा

कलम ४३० पाण्याचा पाट फोडून अपक्रिया करणे

कलम ४३१ लोकांचा येण्या-जाण्याचा रस्ता, पुल, नदी यांची खराबी करून अपक्रिया करणे

कलम ४३४ सरकारी हुकुमाने केलेली जमीनीच्या हद्दीची खुण नाहीशी करणे

अन्यायाची आगळीक

कलम ४४२ कोणाच्या घरात घूसुन अन्यायाची आगळीक करणे

कलम ४४५ घरफोडी करणे

कलम ४५२ दुखापत, हल्ला करण्याची तयारी करून घरात घूसुन अन्यायाची आगळीक करणे

कलम ४५७ रात्रीच्या वेळी घरफोडी करणे

दस्तऐवजाबाबतचे अपराध

कलम ४६३ बनावट लेख तयार करणे

कलम ४६४ खोटा दस्तऐवज तयार करणे

कलम ४६७ किमतीचा दस्तऐवज/मृत्युलेख बनावट तयार करणे

कलम ४६८ ठकबाजी करण्यासाठी बनावट लेख तयार करणे

कलम ४६९ कोणाच्या अब्रु नुकसानीसाठी बनावट लेख तयार करणे

कलम ४७१ तयार केलेला बनावट दस्तऐवज खरा म्हणून वापरणे

कलम ४७२ बनावट लेख तयार करण्याच्या हेतूने नकली मोहरा बाळगणे

कलम ४७७ मृत्यू लेख कपटाने रद्द/नाहीसा करणे

खोटा हिशोब ठेवणेबाबतचे अपराध

कलम ४७७अ खोटा हिशोब ठेवणे

कलम ४८० व्यापाराची खोटी निशाणी करणे

कलम ४८० मालावरची खोटी निशाणी करणे

कलम ४८४ सरकारी नोकरासारखी नकली निशाणी करणे

चलनी नोटांबाबतचे अपराध

कलम ४८९अ बनावट चलनी नोटा तयार करणे

कलम ४८९ब बनावट चलनी नोटा खऱ्या म्णून वापरणे

कलम ४८९क बनावट चलनी नोटा जवळ बाळगणे

विवाहासंबंधीचे अपराध

कलम ४९४ नवरा/बायको जिवंत असतांना पुन्हा विवाह करणे

कलम ४९५ विवाहाच्यावेळी पूर्वी विवाह झाल्याची गोष्ट लपवून ठेवणे

कलम ४९७ जारकर्म- दुसऱ्या विवाहीत स्त्रीबरोबर संभोग करणे

कलम ४९८ विवाहीत स्त्रीला फूस लावून नेणे/अटकवून ठेवणे

कलम ४९८अ विवाहीत स्त्रीला नवऱ्याने/त्याच्या नातेवाईकांनी क्रूर वागणूक देणे

अब्रु घेणेविषयीचे अपराध

कलम ४९९ कोणाच्या अब्रुचे नुकसान व्हावे या हेतूने कृत्य करणे

कलम ५०० अब्रु नुकसानीबाबत शिक्षा

अन्यायाची धमकी, अपमान विषयीचे अपराध

कलम ५०३ कोणा मनुष्यात भय उत्पन्न करून त्याच्याकडून स्वतःला हवे ते कृत्य करवून घेणे

कलम ५०४ सार्वजनिक शांतता भंग घडवून आणण्याच्या उद्देशाने अपमान करणे

कलम ५०६ अन्यायाच्या धमकीबाबत शिक्षा

कलम ५०७ निनावी पत्र पाठवून अन्यायाची धमकी देणे

कलम ५०८ ईश्वराचा कोप होईल असे भासविल्यामुळे त्याने केलेले कृत्य

कलम ५०९ स्त्रीला लज्जा उत्पन्न व्हावी या उद्देशाने शब्द उच्चारणे वा अंगविक्षेप करणे

कलम ५१० नशेचा अंमलाखाली असलेल्या माणसाने सार्वजनिक ठिकाणी गैरवर्तन करणे

कलम ५११ कायद्यात ह्यातीपर्यंत कैदेची शिक्षा सांगितली आहे ते अपराध करणे वा तसा प्रयत्न करणेबाबत शिक्षा.